

ፍትሐዊ ኮይኮንካ ፍትሒ ምድላይ፡ ብተግባር ከይተሳተፍካ ዓወት ምጽባይ ፖለቲካዊ በለጽዮ።

ምልክነት (ፋሽሽትነት) ልዕልነቱ ኣብ ዝተረጋገጸሉ፡ ፖለቲካዊ ወጽዓን ኣድልዎን ሳዕሪሩ፡ ኩለ-መዳያዊ መሰላት ህዝቢ ኣብ ዝተጣሕሰላ ሃገር፡ ጸቢብ ግዝያዊ ረብሓ ምድላይ ወይ ናይ ኣገንዝቦ ጸገም እንተዘይሃልዩ ኣብ ኣለሻ ፍትሒ ክእቶ ባህሪያዊዮ። ካብ ቁጽጽር ወጸኢ ብዝኾነ ስነ-አእምሮካዊ ሕግም ዘይብሉ፡ ርትዓዊ ናይ ምሕሳብ፡ ነገራት ናይ ምግምጋም፡ ምምዝዛን ብቐዓት ዘለዎ ሰብአዊ ፍጡር፡ ብህይወት ክሳብ ዘሎ ዝተነፍን መሰላት ንምርካብ ኣማራጺታት ክናዲ፡ ኩነታት ክንዲ ዝፈቐደሉ ብሓሳብ፡ ብተግባር፡ ብገንዘብ ይኹን ብነዋት ኣብ'ቲ ቃልሲ ናቱ ተሳትፎ ክገብር ውዴታ ዘይኮነ፡ ካብ ጥዑይ ሕልና ዝምንጩ ርእሰ ግዴታዮ።

ሎሚ ሎሚ ኣብ ገለ ኤርትራውያን ንዕዘቦ ዘለና ኣረኣኢያ ግን፡ ካብ ንቡር ፖለቲካዊ ኣካይዳን ፖለቲካዊ መንነት ናይ ሰባትን ውጽእ ዝበለዮ። ናይ ዝእርእሱ ፖለቲካዊ መንነት ካብ ዘለዎን ሓላፍነት ዝስመዎን ሰብ ዝፈለለ ብምዃኑ፡ ብኣግራሞት እንታይ ኮይኑ፡ እንታይ ኮይኖ ኢልካ ክትሓትት የገድድ። ምኽንያቱ ኣብ ኤርትራ ንልዕልና ማሕበራዊ ፍትሒ ክቡር ዋጋ ተኸፊሎ ክንሱ፡ ስርዓተ ፍትሒ ጠፊኡ፡ ውልቀ ምልክነት ካብ ልክዕ ንላዕሊ ከይዱ ፈንጥሩ፡ ናብ ዘይእውጅ ግብራዊ ፋሽሽትነት ካብ ዝሰጋገር ሰለስተ ዓሰርተ ዓመታት ኣቐዲሩ ኣሎ። ዝበዝሕ ህዝቢ ድማ ደረጃ ብደረጃ ካብ ግብራዊ ተመክሮኡ ተማሂሩ ሓቂ ተረዲኡ ኣሎ። ውሑዳት ወገናት ግን ዛጊት ኣብ ምጥፋእ ስርዓተ ፍትሒ ዘለዎም ርድኢት ወይ ንባብ ንጹር ኣይኮነን።

መበገሲኡ ካብ ዘይብሰለት ፖለቲካዊ ድዩ ወይስ ካብ ሕሰር በለጽ ክትፈልጥ፡ ፈሊጥካ ፖለቲካዊ ሚዛንካ ክተንብር ንፍርዲ የጸግም። እቶም ፖለቲካዊ መንነቶም ዘይተነጸረ ወገናት፡ ህጻናት ከይትብሎም ብዕድመ ዝበሰሉዮም፡ ኣይተማህሩን ከይትብል ፈደል ዝቐጸሩዮም። ንህይወቶም ስለ ዝሰግኡ መድረኽ ስለ ዝሰኣኑዮም ከይትብል፡ ኣብ ርሑቕ ስደት ኣብ ውሑስ ቦታ ኣብ ምዕራባዊ ዓለም ዝነብሩዮም፡ ሕጻናት መራኽቢዮ ኢልካ ከይተመኽኑ፡ ብዘመናዊ መራኽቢታት ኣቢሎም ኣብ ኤርትራ ምስ ዘሎ ጸምእ ፍትሕን ደሞክራሲን ዘይጠባዕም ኣዝዩ ሕሰር መልእኽቲ ከመሓላፊ ትሰምዕ። እቲ ጉዳይ ኣዝዩ ዝተሓላለኸን ዝገርምንዮ።

ኣብ ሃገርካ ህዝባዊ ልኡላውነት ኣረጋጊጽካ፡ ሕቶ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ቅዋም ብግቡእ መሊሰካ ታሪኻ፣ ባህልኻ፣ ቋንቋኻ ዓቁብካ በዕልኻ ንባዕልኻ እናመሓደርጋ፡ መሬትካ ፋሕቲርካ ብረሃጽካ ከም ምንባር ዝጥዕም ሓርነት የለን። ከምዚ ዓይነት መሰረታዊ ሰብአውን ደሞክራሲያውን ህዝባዊ ሓርነታዊ መሰላት ንምጉንጻፍ ድማዩ መሪር ደማዊ ብረታዊ ቃልሲ ዝተኸየደ። እዚ ክቡር ዋጋ ዝተኸፍሎ ዓወት ግን ብእምነት ክሕደት ተጠሊሙ ትጽቢት ዝተገብረሉ ሓርነት ባርነት ኮይኑ። ካብ'ዚ ሃዲሞም ወጺኦም ክንሰም ብልሳኖም ብዛዕባ ፍትሒ እናመደሩ፡ ብባህሪኦም ኣብ ደምበ ጸረ-ፍትሒ ምስላፎም ክትመዘን እንክለኻ ብሓቂ ትግረም። ምግራም ጥራሕ ኣይኮነን። ከም ኤርትራዊውን ሕፍረት ይስመዓካ። ካብ ልሳኖም ዝወጽእ ጸምእ ፍትሒ ከም ዘለዎምዩ ዘንጸባርቑ። ባህሪኦም ዘመልክቶ ከኣ ጸረ-ፍትሒዮ። ፣ ኣነ ደላዩ ፍትሒዮ፡ ምልኪ ይልገስ ፍትሒ ይንገስ" ይብሉ። በረኣይኦም ዘርባዕዎ፡ ብተግባርም ዓንቀፍቀፍ ክብሉ ይረኣዩ።

ምስ'ቲ ክለግስ ዘለዎ ጠንቂ ወይ ጸረ-ህዝብን ጸረ-ደሞክራሲን ጉጅለ ህግደፍ ዝጸንሐም ናይ ባህሪ ዝምድና ንዘይምብታኽ ዝኾንዎ ይጠፍኦም። ኢሳያስ 'ምበር እቶም ካልኣት 'ኮ ጸገም የብሎምን። ህግደፍ 'ምበር እቲ መንግስቲ'ኮ ገለ ምትዕርራይ ገይርካ ከይፈረስ ክቐጽል ይኸእልዮ። ሃገራዊ ድሕነት 'ምበር፡ ሓይልታት ምክልኻል'ኮ ልኡላውነት ሃገር ዝሕሉ ዘሎ ዘኹርዕ ትካልዮ። ቅዋም 1997 እንተዝተግበር'ኮ እዚ ዘሎ ጸገማት ኩሉ ምተፈትሐ ነይሩ። ኣብ ትሕቲ ዝኾነ ይኹን ኩነታት ግን፡ ብስመ መሰል፡ ፍትሒ ደሞክራሲ ዝለግል ሃይማኖታዊ፡ ብሄራዊ፡ ደርባዊ ሕቶ ባይታ ክረከብ የብሉን። ስለምንታይ እዚ ከምዚ ዓይነት ሕቶታት ትሕቲ ሃገራዊ ስለ ዝኾነ ኣይንቐሰሎን። ከይሳዕረረ ድማ ክህረም ኣለዎ። ቅድሚ ኩሉን ልዕሊ ኩሉ ሃገር ይብሉ። ንድሕነትን ክብረትን ሰብ (ህዝቢ) ድሕሪ ግሉዝ መሬት ይሰርዕዎ። ነቲ ኣብ ደምበ ፍትሒ ኮይኖም ብልሳኖም ፍትሒ ይንገስ ዝብልዎ ከይተረደኦም ይሃርምዎ። "ኣብ ሓዲ ርእሲ ክልተ መልሓስ" ከም ዝበሃል ድማ ልሳንን ባህርን ክላተም ትዕዘብ።

ከም ግቡእ ግን፡ እቲ ምረት ፖለቲካዊ ወጽዓን ኣድልዎን ሓቂ። ድሊት ፍትሒ'ውን ልባዊ ክኸውን ይግባእ ነይሩ። ብኣካል ኣብ ደምበ ደለይቲ ፍትሒ፡ ብባህሪ ኣካል ኣምሳል ጸረ-ህዝብ ጉጅለ ህግደፍ ምዃን፣ ብፖለቲካዊ ቋንቋ መርገጽ ኣልቦ ተዋላዋሊ። ብሃይማኖት ውጉዝ ሓጥያት። ብባህሪ ነውሪ ዘይእመን ተጎታቲ መንቀልወጢ ። ብሕጊ ገበን ተባሂሉ ዝገለጽዮ። ስለምንታይ'ሲ ብባህሪኦም ወጻዕቲ ጨፍለቐቲ እናሃለው፡ ብልሳኖም ደለይቲ ፍትሒ ተመሲሎም፡ ኣብ መሳርዕ ደለይቲ ፍትሒ ተለጢፎም፡ ኣብ ኤርትራ ሓቐኛ ህዝባዊ ሰላም፣ ህዝባዊ ፍትሒ፣ ህዝባዊ ደሞክራሲ፣ ህዝባዊ ልምዓት ኣብ ቀረባ ግዜ ከውን ከይከውን ዓንቃፊ ተራ ይጸውቱ ስለ ዘለው። ብውሽጥኻ ማለት ብባህሪኻ ፍትሓዊ ኮይኮንካ ፍትሒ ምድላይ ድማ መግለጺ ፖለቲካዊ ብሰለት ኣይኮነን። እዚ ከምዚ ዓይነት ጠባይት ኣምላኺ ውልቀ ሰብ፡ ገንዘባውን ነገራውን ረብሓን ምዃንካዩ ዘረጋግጽ። ናይ ተፈጥሮ ሰብ ክንስኻ ኣምላኺ ናይ ከማኻ ሰብን ነዋትን ምዃን ድማ ብፍቓድካ ባርነት ምቕባልዮ ዘመልክት። ብፍቓድካ ባርነታዊ ኣገዛዝእ ምቕባል ከኣ፡ ብሰማያዊ ኮነ ምድራዊ ሕጊ ዘይሕዘነሉ ናይ ባርነት ባርነትዮ። እዚ ደምበ ደለይቲ ፍትሒ ካብ ግዜ ናብ ግዜ ውሽጣዊ ሓድነቱ እናጠናኸረ ብዓይነትን ብዓቕንን ከይሰፍሕ፡ ከየጉላዕልዕ መሓውር ጸላኢ ከይሰባብር ፖለቲካዊ ጸህፊ ፈጠሩ ዘሎ ድሑር ኣረኣኢያዮ።

ከምኡ'ውን ኣብ ኤርትራ ፍጹም እንኩሰባዊ ፈራሕ ጨካን ስርዓት ከም ዘሎ ይቐበሉ። ብዘይካ ብኹለ መዳያዊ (ሰላማውን ብረታውን) ኣገባብ ቃልሲ፡ ብልመና ብጸሎትን ምህላላን ንህዝቢ በዲለዮም ይቐፍታ ኢሉ ባዕሉ ብሰላም ከምዘይኣለ ዓው ኢሎም ይምድሩ። ሓሳብኩም ጸቡቕ ግን ኣብ መሬት ኣውርድዎ። ብተግባር ተርጉምዎም ምስ እትብሉም ኣብ ክንዲ ምቕባል የዕጠጥዩ። ንዘይምትግባር ምኽንያት የብዝሕሩ። የድሓርሕሩ። ብኣጋጣሚታት ኣብ ዝካየድ ኣኼባ፣ ጉባኤ፣ ሰሚናር፣ ሰላማዊ ሰልፊ፣ ጋዜጣዊ ዋዕላ ቅድሚት ተሰሪዖም መልሓሶም ኣንዊሎም ብዘሕ ይብሉ። ፍልጠትኩምን ጉልበትኩምን ነቲ ህዝባዊ ቃልሲ ኣወፍይዎ እንክበሃሉ ስራሓይ ንኸምኡ ዕድል ዝህብ ኣይኮነን ይብሉ። ንስለ ይገብር ኣለኹ ንሽፈጥ ዘይኮነ ብእምነት ካብ ወርሓዊ ኣታዊኹም ትርጉም ዘለዎ ገንዘባዊ ወፊያ ግበሩ እንክበሃሉ ኢድ የሕጽሩ። ወይ ድማ ነቲ ብልሳኖም መሲሎም ዘቐርብዎ ዘይምጥን ቁሩብ ቁራብ ፊደ የብሉ። ምሉእ ግዜኹም ነቲ ቃልሲ ሃቡ። ኣብ ክንዲ ብርሑቕን ኣብ ድሕሪትን ኣብ ቅድሚት መጸእኩም ተረጋረጉ ኣብ ዝበሃልሉ ከኣ ኣብ ክንዲ ንቐድሚት ንድሕሪት ክሰጉም ይጅምሩ። ክሳብ'ውን ነቲ ብልሳኖም ዝህብዎ ዝነበሩ ገቲኦም ጠቕሊሎም ካብ'ቲ ቃልሲ ነብሶም ዘግልሉ ኣለው።

እዚ ብንቕሓት ክእረም ዘለዎ ቀታሊ ኣረኣእያዮ። “ሱባይን ደሊኸን ጭሕምን ጸሊእኸን” ከም ዝተባህሉ፡ ብቃልሲ ክእለ ዘለዎ ዘቤታዊ ጸላኢ ከም ዘሎ ኣሚንካ ኣብ ሃገር መሰረታዊ ፖለቲካዊ ዓወት ክምዝገብ እናተጸበኻ፡ ኢድካን እግርካን ኣሕጺርካ መልሓሰኻ ኣንዊሕካ ኣለኹ ማለት ዘተዓዛዝብዮ። ካልኣት ቅድሚት ተሰሊፎም ደምን ህይወትን ከፊሎም ዓወት ከምጽኡ፡ ብድሕሪት ኣብ ውሑስ ቦታ ኮይንካ ክትግምግም ከም ሱባይዊ ፍጡር ክብሪ ዘገድልዮ። ኣብ መንጎ ተቃላኪት ምትእምማን ኣጥፊኡ፡ ምጥርጣር ዘንግስ ሓደገኛ ኣካይዳዮ። ሱባ ኣይገምግም፡ ኩሉ ድማ ኣብ ቅድሚት ይምጸእ ኣይኮንኩን ዝብል ዘለኹ። ኣብ’ቲ ገዛኢ ጉጅለን ዝፍጽም ዘሎ ኢ-ሱባይዊ ግፍዕን ከመይነት ኣወጋግዳኡን ልክዕ ዝኾነ ሓባራዊ ንባብ ክተሓዝ ኣለዎ። ብኡ መጠን ዝግበር ተሳትፎ ኣብ ዘዘልኻዮ ቦታን ከከንዲ ዝዓቕምኻን ሓባራውን ውሁድን ክኸውን ኣለዎን ይግባእንዮ ዝብል ዘለኹ።

እዞም ኣብ ሓጺር ግዜ ኣንጻባራቂ መሰረታዊ ፖለቲካዊ ዓወት ዝጸበዩ ወገናት፡ ገንዘብ ክፈሉ እንክበሃሉ ኢዶም ብምሕጻር፡ ብተግባር ኣብ ቅድሚት ተሰሊፍኩም ተዋሰኡ እንክበሃሉ እግርም ብምጉታት ጥራሕ ኣይኮኑን ዝልግሙ። እዚ ወሪዱ ዘሎ ሃገር ከደን ፖለቲካዊ፡ ቁጠባውን ማሕበራውን ቅልውላው፡ ኣብ ውልቀ ዜጋታት ዝርከብ ፍልጠት ገንዘብ ጉልበት ኣብ ዙርያ ሓቀኛ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ፕሮግራም ክውደብ ኣለዎ። ቀዲሞም ክዋሰኡ ዝጸንሑ ፖለቲካዊ ጉጅለታትን ውድባትን ብመሰረት ዝኸተልዎ ፖለቲካዊ ስነ-ሓሳብን ስትራቴጂካዊ ኣንፈትን ኣብ ሓዲ ዘምጸኡም እንተኾይኑ ክሰምሩ፡ ኣብ ሓዲ ዘየምጸኡም እንተኾይኑ ኹእ፡ ኣንጻር እዋናዊ ዘቤታዊ ጸላኢና ጉጅለ ህግደፍ ዘትከለ፡ ዝተሓተ መሰማምዒ ነጥቢ ፈጠሮም ኣብ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ተጠርኒፎም ብወግዕን ብሕግን ክሰርሑ ይግባእ ንዝብል መተካእታ ዘይብሉ ፖለቲካዊ ሚላ ንምዕንቃፉ ኢንታ ከውጽእሉ ግዜ ኣይወስዱን። ስጉምም ሓጺር መልሓሶም ነዊሕ ስለ ዝኾነ፡ እክለን እክለን ናብ ምሉእ ሓድነት የምርሑ ኣለው። ሓዲ ንኹሉ ደላዩ ደሞክራሲያዊ ለውጢ ዝሓቁፍ ሰፊሕ ሃገራዊ ግንባር ንምምስራት ንጥፊታት ይካየድ ኣሎ ዝብል ሓበሬታ ካብ ዝተሰምዓሉ ጀሚሮም ዘተባብዕ ዘይኮነ፡ ምትእምማን ዝኸልእ ዝዘርግ ሓሳባት ብቐጥታን ብተዘዋዋርን ኣብ ምርባሕን ምዝርጋሕን ክጓየዩ ይረኣዩ።

ዓንቃፊ ርእይቶኦም ሰማዒ ስኢኑ ዝተጀመረ መሰርሕ ሓድነት ድዩ ምሕዝታዊ ግንባር ብወግዒ ሕጋውነት ለበሱ ኣብ ተግባር ኣብ ዝወፍረሱ ኣጋጣሚታት፡ ኣብ ክንዲ ዜና ዓወት ዘቃልሑ፡ ዝነደለ እናመልኡ ኣወንታዊ ምኽሪ እናሰገሱ ዘሳልይዎ ነገር ክጽሕትሩ ክብትንዎ ከይደቀሱ ይሓድሩ። ነቲ ዝዓበዩ ህዝቢ ናይ ምድሓን ዛዕባ ንጎኒ ገዲፎም እክለ ኣብ’ቲ ኣመራርሓ ቅድሚት ክመጽእ ነይርዎ። ከምኡ ዘይኮነሉ ምኽንያት ፈሊጥናዮ ኣለና። በዓል መሓመድ በዚሓም፡ በዓል ገብረማርያም ውሒዶም። ወይ ከኣ፡ ብዓል ገብረማርያም በዚሓም፡ በዓል መሓመድ ውሒዶም ኣብ ዝብል ድሑር ዛዕባ ይጽመዱ። ክንድቲ ንኸብሪ ውልቀ-ሰባት፡ ሃይማኖታውን ቦታውን ውክልና ዝግደስሉ፡ እቶም ሓድነት ዝገበሩ ኮነ ሰፊሕ ግንባር ዝመሰረቱ ወገናት፡ እንታይ ዓይነት ፖለቲካዊ ፕሮግራም ኣጽዲቆም? ዓንዲ ሕጎም ክ እንታይ ይብል? ዝኸተልዎ ስትራቴጂን ስልትን ክ እንታይ ይመስል? ኣብ ዝብል ትኹረት ኣይገብሩን።

ነቲ መሰረታዊ ነገር ገዲፎም ኣብዘይ ሓጋዝን ዘይመሰረታውን ዛዕባ ክኹድዱ ይረኣዩ። እዚ ከምዚ ዓይነት ኣገንዘብን ኣካይዳን ንዝሓለፈ ኣሕጺሕ ካልኣት ከማኻ ክዝሕትሉ፡ ኩሉ ብልሳኑ ኣንበሳ ብተግባር ናብ ፖለቲካዊ ሬሳ ክቐየር ዝዕድም ልሙስ ኣረኣእያዮ። ልሙስ ፖለቲካዊ ርእይቶ ወንጌካ ድመቕ ሃገር ከደን ፖለቲካዊ ዓወት ምጽባይ ድማ ፍረ ዘይርከቦ ባዶ ትምኒትዮ። ብሓሳብ ከይቀናዕካ ዝተበለሸወ ሃገራዊ ፖለቲካ ክተዕሪ ኣይትኸእልን። ከምኡውን ብተግባር ከይተሳተፍካ ፖለቲካዊ ወጽዓ ኣይእለን። ፍትሓዊ ኣረኣእያ ከይወነንካ መትከላዊ ፖለቲካዊ ጽንዓት ክህልወካ ኣይሕለምን። ኣብ ዝሓተኻዮ ፖለቲካዊ ውድብ፡ ደሞክራሲያዊ ግንባር ድዩ ሰፊሕ ምሕዝታዊ ሃገራዊ ግንባር ኣብ ቃልካ ጸኒዕካ ንመትከላቱ ብንቕሓትን ብምልኣትን ምእዙዝ ከይኮንካ፡ ኣብ ደምበ ደለይቲ ፍትሒ ኣለኹ፡ ኣብ ኤርትራ መሰረታዊ ፖለቲካዊ ለውጢ ንምምጻእ ይቃለስ ኣለኹ ክትብል ቅድም ቀዳድም ዝሓለፈ ምትላልዮ።

ስለዚ ፍትሓዊ ከይኮንካ ምፍትሒ ምድላይ፡ ብተግባር ከይተሳተፍካ ዓወት ምጽባይ ክንቱዮ። መበገሲኡ ከኣ ካልእ ዘይኮነስ ፖለቲካዊ ድሕረትዮ። በለጽዮ። ፍትሒ ዝደሊ ኣብ ልዕሊ ካልኣት ውጽዓትን ግፉዓት ዘለዎ ኣጠማምታ ፍትሓዊ ክኸውን ይግባእ። ካብ ዘቤታዊ ጸላኢ ሓራ ክወጽእ፡ ሃገር ከደን ህዝባዊ ዓወትን ለውጥን ክርኢ ዝደሊ ከኣ፡ ብሓሳብን ብተግባር ኣካል ኣምሳል ናይቲ ኣንጻር ጸላኢ ዝካየድ ዘሎ ቃልሲ ኮይኑ ክርከብ ኣለዎ። ከም ህዝቢ ካብ’ዚ ኣቲናዮ ዘለና ሰለሎ ክንወጽእ፡ እቶም ብሓሳብን ብተግባርን ብቐኸኑ ጎደና ዝከኣሎም ዝገብሩ ዘለው ወገናት ፍናን ወሲኹም ከምርኹ፡ እቶም ብሓሳብን ብተግባርን ንለውጢ ዘተዓናቕፉ ኣብ ፖለቲካዊ ድሕረት ዝሕብሱ ወገናት ከኣ ዳግመ ርእይቶ ገይሮም ዝሓለፈ ፈትሾም ክዕረዩ ይግባእ። ክእረም ዘለዎ ከይተኣረመ ብኸምዚ ንኹዶ ዘለና ከም ህዝብን ሃገርን ካብ ውድቀትን ምትታንን ክንድሕን ምጽባይ የዋህነትዮ። እቲ እንኮ መድሕና ሓሳብና ንጹር፡ ፍትሓውን ብተግባር ዝተሰነየን ክኸውን ኣለዎ። ፍትሓዊ ከይኮንካ ፍትሒ ምጽባይ፡ ብተግባር ከይተሳተፍካ ዓወት ምጽባይ ግን፡ ዘይዘራእካዮ ምዕጻድዮም ኣብ ውሽጥና ንዘሎ ፖለቲካዊ ዘራጊቶ ግቡእ ጠመተ ሂብና ብሓላፍነት ንግረሓዮ ንኣርም።

ካብ ዛራ ማና

05-09-2020